

Franz Frenzel- prekursor szkolnictwa specjalnego w Słupsku.

Początek XX stulecia w Słupsku zapoczątkował zmiany w szkolnictwie. W miejsce szkół elementarnych utworzono szkoły gminne. 06.12.1899 roku radni miejscy pod kierownictwem Hanza Matthes zdecydowali, aby do 01.04.1900 r. utworzyć klasę dla dzieci upośledzonych umysłowo. Decyzję podjęto na polecenie rządu oraz kościoła. Nowe wytyczne uwzględniały również oczekiwania rodziców.

Rozwój szkoły specjalnej, począwszy od szkoły jednoklasowej do szkoły sześcioklasowej, ściśle związany jest z nazwiskiem Franz Frenzel.

O miejsce pracy w nowo powstałej szkole ubiegało się poza Frenzelem sześciu nauczycieli, jednak na posiedzeniu rady szkoły 20.02.1900 r. jednogłośnie wybrany został Franz Frenzel.

Franz Frenzel urodził się 15.07.1867 r. we wschodniopruskiej miejscowości Kalnischken/Kalniszki (dzisiejsze województwo warmińsko-mazurskie), jako syn mistrza szewskiego Karla Frenzel i Wilhelmine z domu Norikat. Po ukończeniu szkoły średniej w Goldap/Goldapie w latach 1881-1884 zdobył wykształcenie nauczycielskie, zdając egzamin I stopnia w seminarium dla nauczycieli w Angerburg/Węgorzewo. W 1887 r. zdał drugi egzamin nauczycielski. W latach 1884-1889 pracował w szkole ludowej w Dabeningken/Dubeniki i Marggrabowa/Olecko. W latach 1888-1889 pracował w Mykossen/Mikosze. Trzy lata pracował w prowincjonalnej instytucji dla głuchoniemych w Rössel/Reszel, następnie do 1895 roku zatrudniony był w miejskiej szkole ewangelickiej. 01.05.1895 roku podjął pracę w „ewangelickiej instytucji wychowawczej dla dzieci upośledzonych umysłowo w Leschnitz/Leśnica-Oberschlesien/Górny Śląsk, z której 01.01.1899 r. został przeniesiony do królewskiej instytucji wychowawczej w Wabern/ Bawaria, której dyrektor, na zapytanie słupskiego magistratu dnia 31.01.1900 r. pisał: „wyśmienity, świetny nauczyciel z powołania, wybitny talent ze specjalnym postępowaniem z powierzonymi mu wychowankami”. Na zakończenie zdanie: „Nie mogę zataić, że z tym zdolnym mężczyzną, który ma nie tylko zrozumienie ale również serce dla biedy i ubóstwa naszej wzrastającej młodzieży niechętnie widzę rozstanie. Franzel ma również zdolności muzyczne, dzięki którym wywiera wspierające i ożywione działania zrozumienia. Umiejętności te są szczególnie wysoko cenione”. Dzięki uzdolnieniom muzycznym Frenzel odegrał w Słupsku szczególną rolę.

Na miejsce nowo powstającej szkoły specjalnej magistrat przeznaczył Kościół Klasztorny Świętego Mikołaja przy ulicy Holstentorstrasse/Grodzka. W 1907 r. przeprowadzono remont, założono drenaż i podłączono kanalizację. Przyłączono również gaz.

Początkowo do zajęć wykorzystywano parter i pierwsze piętro. Wielkość pomieszczeń klasowych powierzchniowo wahała się od 25m² do 53 m². W obrębie wejścia znajdowało się mieszkanie woźnego szkoły, z kuchnią i dwoma małymi pokojami. Pokój rektora znajdował się na pierwszym piętrze obok wejścia na wieżę. Na drugim piętrze urządzono warsztat i klasy szkoły specjalnej. W połowie stycznia 1945 z powodu braku węgla, zajęcia w klasztorze zostały przerwane. Szkoła specjalna została wykwaterowana. Nie wiadomo, gdzie umieszczono ją do końca wojny.

Po zniszczeniu Śródmieścia Słupska w dniach 8 i 9 marca 1945 r. klasztor spłonął. W 1971 r. po odrestaurowaniu i odnowieniu oraz wewnętrznej przebudowie umieszczono w nim bibliotekę miejską.

Franz Frenzel 07.03.1900 r. otrzymał nominację na nauczyciela w szkole specjalnej. Za pracę otrzymał rocznie 2260 marek, 3 letni dodatek szkolny, łącznie 450 marek oraz rekompensatę kosztów czynszu. Pensja wypłacana była kwartalnie z góry. Wzrastała w następnych dziesięcioleciach odpowiednio do przepracowanych lat, zgodnie z nowym regulaminem uposażenia i w formie urzędowych dodatków przy tworzeniu nowych klas. W 1923 r. Frenzel mianowany został na rektora szkoły i otrzymał dodatek 600 marek.

W końcu kwietnia 1900 r. Frenzel wprowadził się ze swoją żoną, matką, 12-letnią córką Käthe i 8-

letnim synem Peterem na ulicę Töpferstadt/Garncarska nr 6. Koszty wniosły 320,10 marek.

Nowy urząd objął oficjalnie 01.05.1900 r. Do pracy wprowadzony został przez proboszcza Walthera Bartholdy, pełniącego funkcję inspektora szkoły specjalnej. Bartholdy zawsze przyjaźnie wspierał Frenzela. Dzięki jego poparciu, Frenzel otrzymał dofinansowanie ze środków publicznych i mógł wziąć udział w I Międzynarodowym Kongresie dotyczącym higieny szkolnej, który odbył się w dniach od 4 do 9 kwietnia 1904 r. w Norymberdze. Frenzel wygłosił referat o szkołach specjalnych dla uczniów upośledzonych umysłowo.

Gdy obejmował swoją pracę w szkole w Słupsku, Frenzel miał niecałe 37 lat. W ciągu swojej 28-letniej pracy w szkole w Słupsku Frenzel tylko dwukrotnie z powodu choroby poprosił o dłuższy urlop. W 1912 r. zachorował na ischias i leczył się w kurorcie w Bad Polzin/Połczyn Zdrój. W 1926 r. zdiagnozowano u niego zapalenie płuc, które powstało w wyniku niedoleczonej grypy, ponieważ Frenzel prawdopodobnie za wcześnie przyszedł do pracy.

Frenzel podjął pracę w jednoklasowej szkole specjalnej. W 1908 roku składała się ona już z dwóch klas, w 1912 r. z trzech klas z trzema zatrudnionymi nauczycielami. W 1914 r. szkoła liczyła już cztery klasy. Po przejściu Frenzela na emeryturę w 1928 roku, jego następcą w urzędzie został Darsow, jako rektor szkoły specjalnej kierował nią do 1945 r.

W przeciwieństwie do innych szkół niezwykle było to, że w szkole specjalnej uczennice i uczniowie nauczani byli razem. Uczono takich przedmiotów jak: język niemiecki, rachunki, religia i „zajęcia pogładowe”. Częściowa rezygnacja z nauczania frontalnego dała podwaliny przyszłym działaniom pedagogicznym. Utworzono warsztat szkolny. Śpiew w szkole specjalnej należał do codzienności. Wybitne zdolności muzyczne Frenzel wykorzystywał już wcześniej na zajęciach w innych instytucjach. Nie budzi wątpliwości fakt, że muzyka bez względu na formę, odegrała ważną rolę w słupskiej szkole specjalnej.

Obok godzin dydaktycznych Frenzel prowadził kwartalnie kursy logopedyczne, od 4 do 5 godzin tygodniowo. Zajęcia miały ogromne znaczenie dla dzieci upośledzonych umysłowo. Kursy logopedyczne, dzięki którym Frenzel zarabiał 300 marek, służyły mu jako dodatkowe zatrudnienie. Obok urzędowego zatrudnienia, zatrudnienie dodatkowe mogło być wykonywane w wymiarze nie więcej niż 6 godzin tygodniowo. Gdy w roku 1913 Frenzel chciał zostać organistą w kościele zamkowym, musiał ubiegać się w delegaturze szkolnej o zezwolenie i jednocześnie udokumentować, że nie przekroczy 6-ciu dozwolonych godzin.

Frenzel pełnił funkcję organisty przez cały okres bycia na emeryturze, aż do końca wojny. W okresie Pierwszej Wojny Światowej Frenzel, jako mistrz chóralny podjął się kierownictwa „Słupskiego Stowarzyszenia Męskich Śpiewaków”. Chór działał w Słupsku od 1857 r. Był to największy pomorski chór, z którym, w pierwszej kolejności Frenzel ćwiczył pieśni kościelne. Koncerty chóru można było wysłuchać w kościołach w Słupsku, Ustce oraz innych miejscowościach. Frenzel kierował również „Chórem Kościoła Zamkowego”. Po 1945 w pierwszych trudnych miesiącach po zakończeniu wojny, Frenzel starał się, aż do swojej śmierci, o zespolenie chóru. Daty jego śmierci dokładnie nie ustalono. Prawdopodobnie zmarł w 1946 roku.

W latach 30-tych już jako rektor w stanie spoczynku, Frenzel grał w dni świąteczne również w synagodze. Pozostał wierny żydowskiej gminie tak długo, jak było to możliwe

Frenzel angażował się w słupskie życie społeczne. W 1914 r. objął urząd radcy w dziewiętej dzielnicy ubogich. Jednocześnie był członkiem komisji „domów biedoty” w magistracie.

W 1912 r. Frenzel wraz ze swoją żoną, córką Käthe i matką przeprowadzili się z Töpferstadt/Garncarska na ulicę Bahnstrasse 1/Prosta. Córka Käthe Frenzel urodzona 18.04.1888 r. zdobyła również wykształcenie nauczycielskie. W następnych latach z powodu różnych chorób przebywała na długotrwałych urlopiach. Ostatecznie została przeniesiona w stan spoczynku i nie otrzymała w Słupsku żadnej posady. Ojciec i córka mieszkali razem jako renciści w Domu Inwalidów przy ulicy Mönchstrasse/Dominikańska 9. Matka Frenzla zmarła w wieku 86 lat, nieco później zmarła również jego żona. Peter Frenzel (jedyne dziecko Frenzela) urodził się 11.05.1892 roku w Rössel/Reszel. W 1912 r. rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie w Königsberg/Królewiec i kontynuował je w Berlinie do roku 1914. Po wybuchu Pierwszej Wojny Światowej został żołnierzem i poległ 13.08.1915 r. pod Luniew/Łuniew na Wschodzie.

Frenzel wydał wiele publikacji m.in.: „Książka podręczna wiedzy o szkolnictwie specjalnym”, która ukazała się w 1925 r.; „Historia istoty szkolnictwa specjalnego”; „Istota i kierunek szkoły specjalnej”; „Pielęgnacja języka w szkole specjalnej”. W 1895 r. ukazały się „Głośne ćwiczenia wymowy dla dzieci upośledzonych umysłowo”. Pozycje te do chwili obecnej należą do standardowych dzieł Pedagogiki Szkolnictwa Specjalnego.

01.05.1925r. z okazji 25-lecia jubileuszu pracy Frenzel otrzymał tytuł honorowy. Z chwilą przejścia na emeryturę, 15.12.1928 r., otrzymał od magistratu podziękowanie i uznanie za wieloletnią pracę. W 1913 r. Frenzel otrzymał „Tytuł Szlachecki Orderu Kawalera Królewskiego Rodu Hohenzollernów”.

W Słupsku Frenzel był znaną osobistością. Dzięki ciepłemu i serdecznemu postępowaniu ze swoimi uczniami, socjalnemu zaangażowaniu i 10- letniej działalności organisty oraz kierownika chóru. W chórze Kościoła Zamkowego określono go pełnym miłości i sympatii zwrotem: „Papa Frenzel”.

Międzynarodowe znaczenie i cześć Franz Frenzel zyskał jako pionier na obszarze pedagogiki szkoły specjalnej i logopedii. Podstawy jego bogatej wiedzy tworzyły w szczególnej mierze doświadczenia nabyte dzięki wieloletniej pracy w słupskiej szkole specjalnej. Nazwisko wielkiego pedagoga i wzorowego człowieka ma trwałe miejsce w historii Słupska.

Opracowanie : Jolanta Selke

Materiały źródłowe:

Isabel Sellheim „Franz Frenzel, Hilfsschullehrer in Stolp und weltweit bekannter Pädagoge“, Słupsk 2006

www.wikipedia.pl